

Parlamentul României
Camera Deputaților

E.P. Nr. 1001 din 26.09.2014

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

NOTĂ

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor
art. 118² alin. 2 lit. a) din Codul penal din 1969**

Către: Biroul Permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 356 din 25 iunie 2014, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 691 din 22.09.2014, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art. 118² alin. 2 lit. a) din Codul penal din 1969 sunt constituționale, în măsura în care confiscarea extinsă nu se aplică asupra bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr. 356/2014.

SECRETAR GENERAL

CRISTIAN ADRIAN PANCIU

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 356

din 25 iunie 2014

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 118² alin. 2 lit. a)
din Codul penal din 1969

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Domeanu	— judecător
Toni Greblă	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Bianca Drăghici	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 118² din Codul penal din 1969, excepție ridicată de Ioan Savu în Dosarul nr. 7.494/30/2013 al Tribunalului Timiș — Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 540D/2013.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința din 22 mai 2014 în prezența reprezentantului Ministerului Public, procuror Iuliana Nedelcu, și au fost consemnate în încheierea din aceeași dată, când, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, Curtea a amânat pronunțarea pentru data de 10 iunie 2014. Deoarece la aceeași dată nu au fost prezenți toți judecătorii care au participat la dezbateri, s-a amânat pronunțarea pentru 17 iunie 2014 și 24 iunie 2014, când, având nevoie de timp pentru a delibera, s-a amânat din nou pronunțarea pentru data de 25 iunie 2014.

CURTEA

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Încheierea din 21 august 2013, pronunțată în Dosarul nr. 7.494/30/2013, **Tribunalul Timiș — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118² din Codul penal din 1969**

4. Excepția a fost ridicată de Ioan Savu într-o cauză penală având ca obiect cercetări referitoare la săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 8 raportat la art. 2 lit. b) pct. 5 din Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, art. 215 privind infracțiunea de înșelăciune din Codul penal și art. 3 din Legea nr. 216/2011 privind interzicerea activității de cămătărie.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul apreciază că, prin posibilitatea confiscării extinse a unor bunuri dobândite anterior intrării în vigoare a textului de lege, dispozițiile legale criticate contravin principiului neretroactivității legii. Arată că, în măsura în care confiscarea extinsă a averii se poate dispune cu privire la bunuri dobândite în urmă cu până la 5 ani, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 63/2012, lege ce a introdus în Codul penal prevederile art. 118², aceste dispoziții sunt neconstituționale, întrucât permit aplicarea cu caracter retroactiv a legii penale. Or, o lege ce permite confiscarea extinsă a averii nu este o lege penală mai favorabilă inculpatului și, ca atare, nu poate să retroactiveze, ci ea se poate aplica

numai pentru viitor, pentru bunurile sau averea dobândite ulterior intrării ei în vigoare.

6. În continuare, susține că prevederile art. 118² din Codul penal contravin art. 16 alin. (1) din Constituție motivat de faptul că inculpații care au avut șansa să fie judecați anterior introducerii în Codul penal a dispozițiilor art. 118² (articol introdus prin art. I pct. 2 din Legea nr. 63/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 19 aprilie 2012), se află într-o situație net favorabilă, dar discriminatorie față de inculpații care au avut neșansa de a fi judecați după intrarea în vigoare a acestor prevederi, pentru fapte săvârșite în aceeași perioadă ca și cei dintâi. Instituirea acestui tratament diferit, în funcție de momentul în care instanța de judecată soluționează cauza, nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, afectând drepturile inculpaților față de care nu s-a pronunțat, încă, o hotărâre judecătorească până la intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012, care sunt, astfel, discriminați în raport cu cei pentru care s-au finalizat procedurile judiciare printr-o hotărâre judecătorească, până la intrarea în vigoare a legii menționate, cu toate că ambele categorii se află în aceeași situație juridică, fiind cercetați pentru infracțiuni comise în aceeași perioadă.

7. De asemenea, autorul arată că prevederile contestate încalcă și dispozițiile art. 44 alin. (8) teza a doua din Constituție. Consideră că prezumția constituțională de dobândire licită a averii este lipsită de conținut în situația în care caracterul licit de dobândire a bunurilor trebuie să fie demonstrat de către inculpat. Pentru ca prezumția de dobândire licită a averii să aibă un caracter real și efectiv, nu inculpatul trebuie să fie cel care să probeze modul în care și-a dobândit averea sau a obținut veniturile, ci organele de urmărire penală trebuie să fie acelea care să demonstreze că averea sau bunurile inculpatului au fost dobândite de acesta prin activități ilicite, de natură infracțională.

8. **Tribunalul Timiș — Secția penală** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Sub acest aspect nu se poate vorbi de o încălcare a principiului neretroactivității legii, întrucât dispozițiile art. 118² din Codul penal nu sunt aplicabile cauzelor care nu se mai află pe rolul organelor judiciare la momentul intrării în vigoare a acestora.

9. De asemenea, instanța susține că nici principiul constituțional al egalității cetățenilor în fața legii și nici prezumția caracterului licit al averii nu sunt încălcate prin dispozițiile criticate. Egalitatea în fața legii presupune aplicarea aceleiași tratament în situația în care împrejurările de fapt sunt identice. Or, modificarea politicii penale a legiuitorului, cu consecința modificărilor legislative, nu poate fi interpretată că ar încălca principiul egalității de tratament, în contextul în care dispozițiile art. 118² din Codul penal sunt aplicabile tuturor cauzelor aflate pe rolul organelor judiciare la momentul intrării lor în vigoare, fără nicio discriminare sub acest aspect. Împrejurarea că aceste prevederi legale nu sunt aplicabile celor care au fost deja judecați definitiv nu încalcă principiul egalității de tratament, întrucât împrejurările sunt diferite, dispozițiile criticate neexistând la momentul soluționării cauzelor respective.

10. Referitor la prezumția caracterului licit al averii, instanța opinează că instituirea măsurii de siguranță reglementată de art. 118² din Codul penal din 1969 nu încalcă norma

constituțională. Prezumția amintită are un caracter relativ, putând fi răsturnată în cazul în care există date potrivit cărora este posibil ca averea dobândită să aibă un caracter ilicit, inculpatul având posibilitatea să dovedească caracterul netemeinic al acestei susțineri.

11. Potrivit art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

12. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile art. 118² din Codul penal sunt constituționale în măsura în care nu împiedică aplicarea legii penale mai favorabile faptelor săvârșite sub imperiul legii vechi. Însă, din punct de vedere al aplicării legii, textul este susceptibil a determina încălcarea principiilor egalității în fața legii a cetățenilor și aplicării legii penale mai favorabile. De asemenea, susține că prevederile privind confiscarea extinsă dau expresie dispozițiilor constituționale ale art. 44 alin. (1) teza finală, potrivit cărora conținutul și limitele dreptului de proprietate sunt stabilite prin lege, respectiv celor ale art. 44 alin. (9) care stabilesc că bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

13. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

14. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate, astfel cum reiese din încheierea de sesizare, îl reprezintă prevederile art. 118² din Codul penal din 1969. Însă, din motivarea excepției rezultă că autorul critică conținutul normativ al alin. 2 lit. a) din art. 118² din Codul penal din 1969, care are următorul cuprins: „Confiscarea extinsă se dispune dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit”.

16. Curtea constată că, ulterior sesizării sale, la data de 1 februarie 2014 a intrat în vigoare Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, iar dispozițiile criticate se regăsesc cu același conținut în actualul Cod penal, la art. 112¹ alin. (2) lit. a).

17. Având în vedere Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, prin care instanța de contencios constituțional a statuat că sintagma „în vigoare” din cuprinsul dispozițiilor art. 29 alin. (1) și ale art. 31 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 este constituțională în măsura în care se interpretează în sensul că sunt supuse controlului de constituționalitate și legile sau ordonanțele ori dispozițiile din legi sau din ordonanțe ale căror efecte juridice continuă să se producă și după ieșirea lor din vigoare, se reține îndeplinirea condițiilor de admisibilitate prevăzute la art. 29 alin. (1)—(3) din Legea nr. 47/1992.

18. Autorul excepției susține că dispozițiile legale criticate contravin prevederilor constituționale ale art. 15 alin. (2) care

consacră principiul neretroactivității legii, art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea în drepturi și art. 44 alin. (8) teza a doua privind prezumția caracterului licit al dobândirii averii.

19. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, în legislația română, măsura de siguranță a confiscării extinse a fost introdusă prin Legea nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 19 aprilie 2012, lege care reprezintă o transpunere a Deciziei-cadru nr. 2005/212/JAI a Consiliului Uniunii Europene. Condițiile necesare cerute de legislația internă pentru luarea măsurii confiscării extinse se regăsesc și în prevederile art. 3 alin. (2), (3) și (4) din decizia menționată.

20. Chiar înainte de modificarea legislativă în domeniul penal, operată prin Legea nr. 63/2012, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011, a subliniat că reglementarea prezumției dobândirii licite a averii nu împiedică legiuitorul primar sau delegat ca, în aplicarea dispozițiilor art. 148 din Constituție — Integrarea în Uniunea Europeană, să adopte reglementări care să permită deplina respectare a legislației Uniunii în domeniul luptei împotriva criminalității. De altfel, acest obiectiv a fost avut în vedere și de inițiatorul propunerii de revizuire a Constituției, în mod special cu referire la Decizia-cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 68 din 15 martie 2005, care obligă statele membre la luarea măsurilor necesare pentru a duce la îndeplinire cele stabilite în cuprinsul acestei decizii, în special a unei reduceri a sarcinii probei în ceea ce privește sursa bunurilor deținute de o persoană condamnată pentru o infracțiune care are legătură cu criminalitatea organizată.

21. Cu privire la natura și scopul instituției confiscării, Curtea reține că, în Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu, COM (2008) 766 final, aceasta menționa faptul că pentru a descuraja activitățile de criminalitate organizată este esențial ca infractorii să fie deposezați de produsele infracțiunii. Grupurile de criminalitate organizată construiesc rețele internaționale de mare anvergură și obțin profituri substanțiale din diferite activități cu caracter infracțional. Confiscarea și recuperarea activelor deținute de infractori constituie un mod foarte eficient de a combate criminalitatea organizată, orientat în principal spre profit. Confiscarea împiedică utilizarea averilor infractorilor ca sursă de finanțare pentru alte activități cu caracter infracțional, îndepărtează pericolul de a compromite încrederea în sistemele financiare și de a corupe societatea legitimă. Confiscarea are un caracter disuasiv, deoarece întărește principiul potrivit căruia „criminalitatea nu aduce venituri”. Aceasta ar putea ajuta la eliminarea modelelor negative oferite de infractori comunităților locale. În unele cazuri, măsurile de confiscare a produselor infracțiunii permit urmărirea factorilor de decizie din sânul organizațiilor criminale, care sunt rareori investigați și urmăriți penal.

22. Astfel, în cazul unor infracțiuni cu efecte și consecințe grave atât pe plan național, cât și transnațional, Curtea observă apariția unui concept/principiu, potrivit căruia infracțiunile nu trebuie să genereze profit/venituri — „*crimes does not pay*”. De asemenea, în doctrină s-a reținut că măsura confiscării averii nu reprezintă nimic altceva decât o opțiune de politică penală și un mijloc de represiune și de reeducare a celor care comit astfel de infracțiuni. Tot ceea ce reprezintă manifestare specifică crimei organizate ar trebui să fie inclus în această categorie. Această confiscare se încadrează în categoria celei de tipul *fructum sceleris* sau *productum sceleris* și are ca obiect câștigurile financiare obținute prin activități infracționale.

23. Curtea observă că, potrivit art. 118² din Codul penal din 1969, pentru luarea măsurii confiscării extinse trebuie îndeplinite următoarele condiții cumulative: infracțiunea săvârșită să fie una din cele prevăzute la alin. 1 al art. 118 din Codul penal din 1969; pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea comisă să fie închisoarea de 5 ani sau mai mare; fapta să fie susceptibilă să îi procure un folos material inculpatului; valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată, într-o perioadă de 5 ani înainte și, dacă este cazul, după momentul săvârșirii infracțiunii, până la data emiterii actului de sesizare a instanței, depășește în mod vădit veniturile obținute de aceasta în mod licit; instanța are convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale de natură celor prevăzute la alin. 1 al art. 118² din Codul penal din 1969, ceea ce presupune că nu s-a probat liceitatea bunurilor.

24. Curtea reține, astfel, că dispozițiile criticate vin să stabilească măsura confiscării extinse în cazul condamnării pentru comiterea unor categorii de infracțiuni care au caracter grav, prezentând un pericol social relevant și a căror săvârșire permite acumularea unor bunuri a căror valoare depășește în mod vădit veniturile obținute licit, iar judecătorul are convingerea că bunurile respective provin din săvârșirea aceluiași tip de infracțiuni.

25. Procedând la efectuarea controlului de constituționalitate propriu-zis, în ceea ce privește invocarea prevederilor constituționale ale art. 16 alin. (1), Curtea observă că autorul excepției susține că inculpații care au fost judecați anterior introducerii dispozițiilor criticate în legislația națională se află într-o situație net favorabilă, dar discriminatorie față de inculpații care au avut neșansa de a fi judecați după intrarea în vigoare a acestor prevederi, pentru fapte săvârșite în aceeași perioadă ca și cei dintâi.

26. Curtea constată că, prin Decizia nr. 78 din 11 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 273 din 14 aprilie 2014, a soluționat deja această critică. Astfel, instanța de contencios constituțional a constatat că este posibil ca un coautor să fie definitiv judecat sub imperiul legii vechi și, pe cale de consecință, să nu se dispună luarea măsurii de siguranță a confiscării extinse, pe când cu privire la celălalt coautor, care se află încă în faza procedurilor judiciare, să se dispună o astfel de măsură. Drept urmare, în măsura în care nu ar fi opozabilă legea penală mai favorabilă, acesta din urmă ar fi discriminat sub aspectul tratamentului juridic fără nicio justificare obiectivă și rezonabilă față de primul. Acest raționament al Curții are în vedere doar situația în care faptele penale ale coautorilor au fost comise înainte de intrarea în vigoare a dispozițiilor legale criticate.

27. Curtea reține însă că autorul prezentei excepții nu se află într-o astfel de situație, fapta să fiind săvârșită după intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012. Din această perspectivă nu se poate afirma că o persoană care a săvârșit fapta înainte de intrarea în vigoare a dispozițiilor criticate se află în aceeași situație cu cea care a săvârșit fapta ulterior intrării în vigoare a acestor dispoziții. Este evident că aceste persoane se află în situații diferite. Referitor la principiul egalității, instanța de contencios constituțional a decis, în mod constant, că acesta nu înseamnă uniformitate, așa încât, dacă la situații egale trebuie să corespundă un tratament egal, la situații diferite tratamentul nu poate fi decât diferit (de exemplu, Decizia nr. 102 din 6 iunie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 389 din 21 august 2000). Astfel, celui care a săvârșit fapta înainte de intrarea în vigoare a dispozițiilor criticate i se va aplica legea penală mai favorabilă, care nu prevedea măsura confiscării extinse, pe când celui care a săvârșit fapta ulterior intrării în vigoare a acestor dispoziții i se va aplica legea în vigoare la acel moment, adică legea ce prevede măsura confiscării extinse. Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile constituționale ale art. 16 alin. (1) sunt pe deplin respectate.

28. În ceea ce privește susținerea potrivit căreia normele legale criticate lipsesc de conținut prezumția constituțională de dobândire licită a averii, Curtea reține că aceste norme reglementează condițiile în care urmează să opereze confiscarea extinsă. În această împrejurare, instanța de contencios constituțional este chemată să analizeze dacă măsura confiscării extinse îndeplinește cerințele constituționale ale art. 44 alin. (8) teza a doua referitor la prezumția caracterului licit al dobândirii averii. Pentru a realiza acest control se impune o analiză a principiului constituțional invocat, pe care Curtea este îndrituită să o realizeze.

29. În virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, Curtea nu numai că poate, dar este singura autoritate care are dreptul și obligația de a interpreta un text constituțional ori de câte ori se impune și de a evidenția aspecte din legislație în contradicție cu Legea fundamentală. (Decizia nr. 1.557 din 18 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 40 din 19 ianuarie 2010). Interpretarea efectuată de Curte trebuie realizată în lumina condițiilor sociale actuale.

30. Este indiscutabil faptul că societatea evoluează, iar noile realități politice, sociale, economice, culturale trebuie să fie normate, să se regăsească în conținutul dreptului pozitiv. Dreptul este viu, astfel că, odată cu societatea, și el trebuie să se adapteze modificărilor survenite (a se vedea Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011).

31. Departe de a fi doar o filosofie doctrinară, teoria „doctrina dreptului viu” (*living law concept; diritto vivente*) este larg acceptată și aplicată atât la nivelul Curților Constituționale, cât și la nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului. De exemplu: Hotărârea din 7 iulie 1989 pronunțată în Cauza *Soering împotriva Regatului Unit* — „Convenția este un instrument viu, care trebuie interpretat în lumina condițiilor actuale”; Hotărârea din 29 aprilie 2002 pronunțată în Cauza *Pretty împotriva Regatului Unit* — „Curtea trebuie să aibă o abordare dinamică și flexibilă în ceea ce privește interpretarea Convenției, care este un instrument viu, orice interpretare trebuind să fie în concordanță cu obiectivele fundamentale ale acesteia și cu coerența sistemului apărării drepturilor omului”.

32. În jurisprudența sa, concretizată prin Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011, Curtea a statuat că „Drepturile fundamentale consacrate prin Constituție nu au o existență abstractă, ele exercitându-se în corelare și coroborare cu celelalte prevederi constituționale. Această interdependență funcțională determină atât cadrul în care aceste drepturi se exercită, cât și conținutul material concret al acestora”. Astfel, prevederile constituționale trebuie interpretate și aplicate în concordanță cu celelalte dispoziții constituționale în așa fel încât să promoveze consecvență internă și armonie între diferitele sale dispoziții. De asemenea, dispozițiile Constituției trebuie interpretate sistematic și prin luarea în considerare a finalității lor, fără a se absolutiza una dintre acestea, până la înlăturarea celorlalte la fel de importante (Decizia nr. 566 din 20 decembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 155 din 22 februarie 2005).

33. Determinarea conținutului prezumției dobândirii licite a averii trebuie realizată în lumina criteriilor definite de Curte. Din această perspectivă, Curtea distinge în cuprinsul Legii fundamentale două categorii de drepturi, și anume drepturi absolute (de exemplu, dreptul la viață și la integritate fizică și psihică), cărora autoritățile statului nu le pot aduce atingere în nicio situație, și drepturi relative, al căror exercițiu poate fi restrâns cu respectarea unor anumite condiții.

34. Curtea reține că, prin definiție, în ceea ce privește conținutul și întinderea atributelor, dreptul de proprietate nu este

neîngrădit, ci este configurat de dispozițiile legii, care stabilesc limitele exercițiului acestuia și constituie expresia îmbinării interesului individual al titularului cu interesele colective sau generale (Decizia nr. 492 din 21 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 54 din 22 ianuarie 2014). În același timp, prezumția dobândirii licite a averii constituie una dintre garanțiile constituționale ale dreptului de proprietate. Această prezumție se întemeiază și pe principiul general, potrivit căruia orice act sau fapt juridic este licit până la dovada contrarie, impunând, în ceea ce privește averea unei persoane, ca dobândirea ilicită a acesteia să fie dovedită. (Decizia nr. 453 din 16 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 374 din 16 mai 2008). *Prin urmare, de vreme ce dreptul de proprietate nu este un drept absolut, ci poate comporta anumite limitări, nu se poate pretinde că o garanție a acestui drept poate avea un caracter absolut. A susține contrariul duce la situația în care, deși dreptul principal poate fi supus unor limitări, în unele circumstanțe, prin aplicarea prezumției, el devine absolut.*

35. Așa fiind, în contextul stabilirii faptului că prezumția caracterului licit al dobândirii averii nu este o prezumție absolută, caracterul relativ al acestei prezumții nu determină o răsturnare a sarcinii probei, principiul *actori incumbit probatio* rămânând pe deplin aplicabil, Curtea urmează să stabilească standardul de probă necesar răsturnării unei prezumții legale relative. Astfel, Curtea observă că prezumțiile legale, din punctul de vedere al puterii lor doveditoare, pot fi relative (*iuris tantum*) și absolute (*iuris et de iure*). Prezumțiile relative nu stabilesc adevăruri categorice, sustrase oricărei posibilități de discuție, de corectare sau infirmare, putând fi combătute, asadar, prin proba contrară. Prezumțiile absolute, neadmitând posibilitatea înfrângerii lor, creează imaginea unor adevăruri absolute, imuabile, dobândite odată și pentru totdeauna și impuse tuturor prin forța unei rostiri legiuitoare.

36. În doctrină, în privința sarcinii probei în materia confiscării, se arată că aceasta are trăsături specifice în sensul că se observă, pe de o parte, o „relaxare” în ceea ce privește proba faptelor specifice sau a actelor de natura celor care au atras condamnarea, iar, pe de altă parte, o „divizare” a sarcinii probei, cel în cauză având posibilitatea de a dovedi caracterul licit al bunurilor pe care le deține. Curtea reține, însă, că „relaxarea” se referă doar la probarea faptelor sau a actelor de natura celor care au atras condamnarea, art. 118² alin. 2 lit. b) din Codul penal din 1969 stabilind că instanța trebuie să își formeze convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale, fără a fi nevoie de pronunțarea unei hotărâri de condamnare pentru aceste fapte, și nicidecum că această „relaxare” se referă la dovedirea caracterului ilicit al bunurilor dobândite.

37. Tot doctrina a subliniat că prezumția dobândirii licite a averii reprezintă o aplicație a prezumției de nevinovăție. Din această perspectivă, urmând a stabili natura măsurii confiscării extinse, Curtea constată că instituția confiscării extinse nu este altceva decât o formă a măsurii de siguranță a confiscării. În sistemul sancțiunilor de drept penal s-a impus necesitatea ca, alături de mijloacele de constrângere cu caracter represiv, să se instituie și un cadru complementar, respectiv cel al măsurilor de siguranță. Acestea sunt destinate să preîntâmpine săvârșirea altor fapte penale prin înlăturarea stărilor de pericol care au provocat luarea lor. Măsurile de siguranță, între care se regăsește și măsura confiscării extinse, au, în sfera categoriilor juridice, caracterul de sancțiuni de drept penal, în conformitate cu prevederile art. 2 din Codul penal, deoarece pot fi dispuse numai față de persoanele care au săvârșit fapte penale, chiar dacă făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă, conform art. 107 alin. (2) și (3) din Codul penal. De altfel, și Curtea Constituțională a statuat că incidența aplicării lor nu este determinată de

existența răspunderii penale pentru fapta săvârșită, ci de existența stării de pericol relevată de acea faptă (Decizia nr. 78 din 11 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 273 din 14 aprilie 2014).

38. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că dreptul unei persoane urmărite penal de a fi prezumată nevinovată și de a obliga acuzarea să suporte sarcina de a proba afirmațiile îndreptate împotriva sa intră sub incidența noțiunii generale de proces echitabil (Hotărârea din 17 decembrie 1996, pronunțată în Cauza *Saunders împotriva Regatului Unit*, pct. 68). Acest drept nu este însă absolut, întrucât orice sistem juridic operează cu prezumții de fapt sau de drept, la care convenția nu se opune în principiu atât timp cât statele contractante nu încalcă anumite limite, ținând seama de gravitatea mizei în cauză și respectând dreptul la apărare (Hotărârea din 7 octombrie 1988, pronunțată în Cauza *Salabiaku împotriva Franței*, pct. 28).

39. Astfel, în ceea ce privește măsura confiscării extinse, în vederea stabilirii standardului de probă, Curtea Constituțională reține că nu trebuie plecat de la premisa că prezumția dobândirii licite a averii poate fi răsturnată doar prin probe, respectiv prin probarea faptului că bunurile în cauză provin din comiterea de infracțiuni. Dacă aceasta ar fi abordarea, confiscarea extinsă ar fi lipsită de orice rațiune de a exista, căci dacă se ajunge la probarea fiecărui act infracțional din care provin anumite bunuri, se va ajunge și la condamnarea autorului pentru aceste acte, și deci la confiscarea specială a bunurilor astfel obținute, nemaigăsindu-se utilitatea măsura confiscării extinse. Prin urmare, o prezumție legală relativă poate fi răsturnată nu doar prin probe, ci și prin prezumții simple, fapt statuat și în doctrină. De altfel, prin Decizia nr. 85 din 3 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 211 din 6 septembrie 1996, instanța de contencios constituțional a statuat că prezumția instituită de alin. (8) al art. 44 din Constituție nu împiedică cercetarea caracterului ilicit al dobândirii averii, ceea ce înseamnă că această prezumție nu este una absolută.

40. Dacă s-ar accepta teza caracterului absolut al prezumției dobândirii licite a averii, contrar prevederilor constituționale, s-ar ajunge la negarea intereselor legitime ale societății în ansamblu, căreia statul este ținut să îi acorde ocrotire, cu consecința rușii echilibrului ce trebuie să existe între interesul general al societății și interesele legitime ale fiecărei persoane. De asemenea, Curtea observă că măsura confiscării extinse se poate dispune în legătură cu săvârșirea unor infracțiuni grave, susceptibile să procure și să genereze foloase materiale ilicite, infracțiuni a căror săvârșire reprezintă scopul grupurilor infracționale organizate și care se înscriu în fenomenul criminalității organizate. În acest context, absolutizarea prezumției dobândirii licite a averii ar presupune o veritabilă „*probatio diabolica*” în sarcina organelor judiciare.

41. Curtea reține că folosirea de prezumții în cadrul procedurilor de confiscare este recunoscută și la nivelul instanței de la Strasbourg, dar ea trebuie să fie însoțită de anumite garanții, ce vin să protejeze drepturile apărării. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că fiecare sistem juridic recunoaște prezumțiile de fapt sau de drept. Convenția în mod evident nu interzice astfel de prezumții, în principiu. Cu toate acestea, dreptul reclamanților la respectarea bunurilor lor presupune existența unei garanții judiciare eficiente (Decizia din 5 iulie 2001, pronunțată în Cauza *Arcuri împotriva Italiei*). Astfel, din jurisprudența europeană (Hotărârea din 23 septembrie 2008, pronunțată în Cauza *Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, paragraful 45; Hotărârea din 5 iulie 2001, pronunțată în Cauza *Phillips împotriva Regatului Unit*, paragrafele 42 și 43; Decizia din 5 iulie 2001, pronunțată în Cauza *Arcuri împotriva Italiei*; Decizia din 27 iunie 2002, pronunțată în Cauza *Butler împotriva Regatului Unit*) se desprinde necesitatea existenței

următoarelor garanții: evaluarea trebuie făcută de către o instanță în cadrul unei proceduri judiciare, ce include o audiere publică; apărarea trebuie să aibă acces la dosarul cauzei/comunicarea în avans a argumentelor acuzării; persoanele în cauză trebuie să aibă posibilitatea să administreze probe, să ridice obiecțiile și să prezinte dovezile (fie ele mărturii documentare sau verbale) pe care le consideră necesare; prezumțiile pe care acuzarea se bazează să nu fie absolute, astfel încât ele să poată fi răsturnate de inculpat.

42. Prin urmare, instanța europeană a statuat că aplicarea practică a diverselor dispoziții naționale, care permit confiscarea extinsă, este compatibilă cu noțiunea de proces echitabil, cu prezumția de nevinovăție, cu protecția proprietății, și include confiscarea în cadrul pedepselor penale la care se referă art. 7 din Convenție. A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 septembrie 2008, pronunțată în Cauza *Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, paragraful 45, Hotărârea din 5 iulie 2001, pronunțată în Cauza *Phillips împotriva Regatului Unit*, paragrafele 42 și 43, Hotărârea din 1 martie 2007, pronunțată în Cauza *Geerings împotriva Olandei*, paragraful 44, precum și Hotărârea din 10 mai 2012, pronunțată în Cauza *Sud Fondi — S.R.L. și alții împotriva Italiei*, paragraful 52.

43. Curtea constată că dispozițiile privind confiscarea extinsă, introduse în legislația română prin Legea nr. 63/2012, reglementează garanțiile relevate în jurisprudența curții europene. Astfel, măsura confiscării extinse este dispusă de către o instanță judecătorească, pe baza convingerii proprii că bunurile supuse confiscării provin din activități infracționale, formate în urma parcurgerii unei proceduri judiciare publice, în cadrul căreia persoanele în cauză au acces la dosar și la argumentele acuzării și au posibilitatea să propună probe și să prezinte dovezile pe care le consideră necesare.

44. Pentru considerentele prezentate mai sus, Curtea constată că dispozițiile legale criticate nu contravin prevederilor art. 44 alin. (8) din Legea fundamentală.

45. Referitor la critica autorului excepției, potrivit căreia dispozițiile supuse controlului de constituționalitate permit aplicarea cu caracter retroactiv a măsurii confiscării extinse, cu încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție, atât timp cât aceasta se aplică unor bunuri dobândite în urmă cu până la 5 ani, dar anterior intrării în vigoare a Legii nr. 63/2012, Curtea reține că prin Decizia nr. 78 din 11 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 273 din 14 aprilie 2014, a statuat că: „sub incidența reglementării constituționale consacrate de art. 15 alin. (2) referitor la retroactivitatea legii penale sau contravenționale mai favorabile pot intra numai normele de drept penal material (substanțial) și nicidecum cele de drept penal procedural care sunt de imediată aplicare. Dreptul penal cuprinde ansamblul normelor juridice prin care se stabilește ce fapte constituie infracțiuni, sancțiunea ce urmează a fi adoptată (aplicată) în cazul săvârșirii infracțiunii, condițiile în care statul poate trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni, precum și condițiile în care urmează să fie executate pedepsele și măsurile ce se pot lua în cazul săvârșirii unor fapte penale. Prin lege penală se înțelege o normă de drept substanțial sau material cu un conținut normativ propriu-zis, adică o normă care stabilește conduite, fapte, acțiuni ale subiecților într-un raport juridic, în timp ce prin expresia referitoare la dreptul procesual ori procedural se exprimă categoria normelor juridice care cuprind în conținutul lor proceduri, modalități sau mijloace prin care se aplică normele dreptului substanțial. Prin Decizia nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 853 din 2 decembrie 2011, Curtea Constituțională, referindu-se la criteriile de delimitare ale normelor de drept penal de cele de procedură penală, a constatat că «așezarea acestor norme în

Codul penal sau în Codul de procedură penală nu constituie un criteriu pentru deosebirea lor». Drept urmare, ceea ce prevalează în stabilirea acestui caracter constă în obiectul de reglementare, scopul și rezultatul la care conduce norma pusă în discuție. Astfel, dacă se ia în considerare criteriul obiectului de reglementare al normei, se constată că art. 118² alin. 2 lit. a) din Codul penal din 1969 este o normă referitoare la confiscarea specială, putând fi încadrată în categoria normelor de drept substanțial și nu în categoria celor de procedură penală, deoarece în art. 2 din Codul penal din 1969 se arată că legea penală prevede și măsurile ce se pot lua în cazul săvârșirii de infracțiuni. Or, măsura de siguranță a confiscării extinse este una dintre acestea. Totodată, nu poate fi înlăturat nici criteriul rezultatului la care conduce norma cu privire la înlăturarea unei stări de pericol și la preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală. În consecință, măsura de siguranță a confiscării extinse este o normă de drept penal material.”

46. Curtea constată existența unei deosebiri între situația ce a stat la baza pronunțării Deciziei nr. 78/2014 și prezenta cauză. Astfel, în prima cauză infracțiunile au fost săvârșite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012, pe când, în prezenta cauză, infracțiunile au fost săvârșite după intrarea în vigoare a legii referitoare la confiscarea extinsă. De asemenea, cele două cauze diferă și din perspectiva formulării criticilor de neconstituționalitate, în cauza de față, autorul invocând neconstituționalitatea prevederii care permite confiscarea extinsă a bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012, chiar dacă faptele pentru care este cercetat au fost comise după această dată, respectiv după 22 aprilie 2012.

47. În doctrină s-a reținut că măsura de siguranță a confiscării extinse poate fi aplicată doar dacă atât infracțiunea care a determinat condamnarea, cât și actele anterioare acesteia din care provin bunurile ce fac obiectul confiscării extinse au fost comise după intrarea în vigoare a dispozițiilor Legii nr. 63/2012.

48. Curtea reține că principiul neretroactivității legii își găsește justificarea și are rolul de a asigura stabilitatea și securitatea raporturilor juridice. Prin urmare numai o normă previzibilă poate determina în mod clar conduita subiecților de drept, destinatari ai legii. Tocmai de aceea, doctrina a statuat că o lege, odată adoptată, produce și trebuie să producă efecte juridice numai pentru viitor. Aceasta pentru simplul motiv că legea se adresează subiecților de drept, permițând sau interzicând și, bineînțeles, sancționând atitudinile deviate. Este absurd să se pretindă unui subiect de drept să răspundă pentru comportamente și o conduită pe care a avut-o anterior intrării în vigoare a unei legi care reglementează această conduită. Subiectul de drept nu putea să prevadă ce va reglementa legiuitorul, iar comportamentul său este normal și firesc dacă se desfășoară în cadrul ordinii de drept în vigoare.

49. În considerarea celor de mai sus și având în vedere jurisprudența instanței de contencios constituțional care califică confiscarea extinsă ca instituție de drept material, Curtea constată că norma legală criticată nu poate retroactiva nici cu privire la confiscarea bunurilor dobândite înainte de intrarea ei în vigoare, chiar dacă infracțiunile pentru care s-a dispus condamnarea sunt comise după această dată. Dacă s-ar dispune măsura confiscării extinse pentru bunurile dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012, s-ar încălca principiul neretroactivității legii consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție.

50. În concluzie, Curtea constată că normele legale criticate sunt constituționale în măsura în care confiscarea extinsă nu se aplică bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012.

51. Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Ioan Savu în Dosarul nr. 7.494/30/2013 al Tribunalului Timiș — Secția penală și constată că dispozițiile art. 118² alin. 2 lit. a) din Codul penal din 1969 sunt constituționale în măsura în care confiscarea extinsă nu se aplică asupra bunurilor dobândite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 63/2012 pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Tribunalului Timiș — Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 25 iunie 2014.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Bianca Drăghici

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

ORDIN

pentru aprobarea Calendarului activităților prevăzute în Metodologia privind echivalarea pe baza ECTS/SECT a învățământului universitar de scurtă durată, realizat prin colegiul cu durată de 3 ani sau institutul pedagogic cu durată de 3 ani, cu ciclul I de studii universitare de licență, pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar, aprobată prin Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.553/2011, sesiunea 2014—2015

În baza prevederilor art. 149 alin. (3) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, în conformitate cu prevederile Metodologiei privind echivalarea pe baza ECTS/SECT a învățământului universitar de scurtă durată, realizat prin colegiul cu durată de 3 ani sau institutul pedagogic cu durată de 3 ani, cu ciclul I de studii universitare de licență, pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar, aprobată prin Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.553/2011, cu modificările ulterioare,

în baza prevederilor Hotărâri Guvernului nr. 185/2013 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul educației naționale emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă Calendarul activităților prevăzute în Metodologia privind echivalarea pe baza ECTS/SECT a învățământului universitar de scurtă durată, realizat prin colegiul cu durată de 3 ani sau institutul pedagogic cu durată de 3 ani, cu ciclul I de studii universitare de licență, pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar, aprobată prin Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.553/2011, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 733 din 19 octombrie 2011, cu modificările

ulterioare, sesiunea 2014—2015, prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — Direcția generală management, resurse umane și rețea școlară națională din Ministerul Educației Naționale, inspectoratele școlare, unitățile de învățământ preuniversitar și instituțiile de învățământ superior duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 3. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul educației naționale,
Remus Pricopie

București, 10 septembrie 2014.
Nr. 4.553.